Powered By: www.manyamfranchise.com

SHULE YA UPILI YA GATITU S.L.P. 010310, 327 ,GATUNDU

MTIHANI WA MWISHO WA MWAKA 2014 ,KIDATO CHA KWANZA

MUDA SAA 2

JINA: **..DARASA:.................NAMB:..................**

I. UFAHAMU (ALAMA 15)

Soma makala yafuatayo kisha ujibu maswali.

Mafuta yanayopatikana kwenye fukwe za bahari, moshi wa magari, takataka na bidhaa nyinginezo zinazotupwa hapa na hapa ni vichafuzi vya mazingira. Vichafuzi huathiri afya zetu na kuathiri wanyama na mimea. Wanadamu wanayachafua mazingira yao kwa kila aina ya bidhaa mbaya za kikemikali zinazotoka viwandani mwa kawi/nguvu. Bidhaa hizo ni matokeo ya maisha ya siku hizi anayoishi binadamu.

Licha ya ukweli huu, ni muhimu kujua kuwa uchafuzi wa mazingira haukuanza leo. Miaka na miaka iliyopita, viwanda vimekuwa vikitoa mawingu makubwa ya moshi yenye sumu. Hata hivyo, uchafuzi wa mazingira umeongezeka mara dufu kutokana na kuongezeka kwa viwanda. Uchafuzi umesambaa ardhini, kwenye anga na majini. Msambao huu unapatikana katika pembe zote za ulimwengu wetu. Je, kuna aina zipi za uchafuzi?

Kwanza, kuna uchafuzi wa hali anga. Huko juu angani kuna tabaka linalojulikana kama ozoni. Tabaka hili ni aina ya gesi ya oksijeni na linaunda kinga fulani dhidi ya miale ya jua. Miale hiyo ya jua huweza kusababisha saratani ya ngozi inapomfikia binadamu. Hata hivyo, uchafuzi wa mazingira unaelekea kuliathiri tabaka hili vilevile baadhi ya kemikali zinazotumiwa katika jokofu au kwenye mikebe ya marashi ya kupulizia na upakiaji bidhaa, huuharibifu ukanda huo.

Uchafuzi mwingine ni uchafuzi wa kiajali, uchafuzi huu hutokana bila binadamu kukusudia. Mfano mzuri ni meli inayovuja mafuta baharini. Mafuta haya huwaathiri na kuwaua wanyama wanaoishi baharini kama samaki na ndege na hata kuyaharibu mazingara yenyewe.

Miji mikubwa hukumbwa na uchafuzi mwingine unaohusiana na kuwako kwa idadi kubwa ya magari. Magari haya hutoa moshi unaochanganya gesi ambazo huungana na nyingine zinazoletwa na viwanda vikubwa. Mchanganyiko huu unapoungana na maji, husababisha mvua ya asidi. Mvua hii huweza kuiua mimea, kuathiri majengo na hata kuwaua wanyama wa pori ambao huenda wakayatumia maji hayo.

Powered By: www.manyamfranchise.com

Powered By: www.manyamfranchise.com

Magari hayo hutoa moshi uliochanganyika na madini aina ya risasi ambayo huweza kuathiri siyo tu mazingira bali pia mfumo wa akili wa binadamu.

Uchafuzi mkubwa ni utupwaji ovyo wa takataka. Fauka ya hayo watu hufukia ardhini takataka ambazo huweza kuwa na matokeo mabaya kwa sababu ya kupenyeza kwenye udongo na maji yanayotumiwa na watu na mimea. Kila siku tunatupa takataka bila kujali wala kukubali. Takataka hizi ni kama makopo, mifuko ya plastiki, mabaki ya sigara au maganda ya matunda. Baadhi ya takataka ni hatari kwa wanyama na nyingine huweza pia kusababisha majanga kama moto. Aidha, hufanya mazingira yaonekane machafu.

Sote tunajukumu kubwa la kuchangia kupunguza uchafuzi wa mazingira. Kwanza, kuelimisha na kutambua umuhimu wa usafi wa mazingira yetu. Tunapaswa kutia takataka zetu kwenye vijalala maalum au mahali tunapoweza kuzichoma na kuziteketeza. Tuhakikishe tunatunza vitu kama mifuko, chupa na kadhalika ambavyo huweza kuundwa upya na kutumika tena. Hali kadhalika, katika miaka ya hivi karibuni, kumekuwepo na juhudi za kuwahimiza wenye magari kutumia mafuta ya gari ambayo hayana madini ya risasi kwa njia hii tutasaidia kuyaboresha mazingira yetu. Vilevile pana umuhimu wa kutilia mkazo utumiaji wa bidhaa ambazo zinaweza kuoza na kuvunjikavunjika au kusagika na kuwa sehemu ya udongo. Hatua ya kwanza ya kupambana na uchafuzi wa mazingira ni kujielimisha na kuwajibika. Kila mmoja akitoa mchango wake tutafanikiwa. Kumbuka; **kinga na kinga ndipo moto uwakapo.**

Maswali

a) Uchafuzi ni nini? (alama 1)

....

....

b) Ongezeko la viwanda limechangiaje uchafuzi wa mazingira? (alama 2)

....

....

c) Ni nini maana ya kinga na kinga ndipo moto uwakapo? (alama 2)

....

....

Powered By: www.manyamfranchise.com

Powered By: www.manyamfranchise.com

d) Athari zipi zitatokea iwapo mazingira hayatatunzwa? Eleza. (alama 4)

....

....

....

....

....

e) Kwa nini miji mikubwa hukumbwa na uchafuzi kuliko sehemu nyingine? (alama 2)

....

....

f) Eleza aina **mbili** za uchafuzi wa mazingira zilizotajwa katika kifungu hiki. (alama 2)

....

....

g) Eleza maana ya msamiati ufuatao kama ulivyotumiwa katika kifungu: (alama 2)

i) Msambao

....

ii) Makopo

....

2. *MATUMIZI YA LUGHA*:

A.Toa mifano miwili ya sauti zifuatazo: (Alama 2)

i) Sauti ghuna vipashuo:...

ii) Sauti hafifu-vikwamizo:..

B.Andika katika hali ya mazoea. (Alama 2)

Shamba ambalo lililimwa litatoa mazao mengi sana.

....

C.Weka shadda panapofaa katika maneno. (Alama 1)

Powered By: www.manyamfranchise.com

Powered By: www.manyamfranchise.com

Mwanafunzi.

Mchungwa.

D.Onyesha Kundi Nomino na Kundi Tenzi katika sentensi: (Alama 1)

Wanafunzi wote wa kidato chakwanza watakujiwa leo.

....

E.Weka Nomino zifuatazo katika ngeli zake: (Alama2)

i)Utulivu:..

ii)Bawabu:..

iii)Mwigo:..

iv)Hekalu:..

F.Eleza muundo wa silabi katika neno: ***MGONJWA*** (Alama 3)

....

....

G.Bainisha aina za maneno katika sentensi hii: (Alama 3)

Wawili watahudumiwa adhuhuri katika ofisi kuu.

....

....

H.Onyesha kwa kupigia mstari chini virai katika sentensi hizi: (Alama 2)

i) Mtihani utaanza kesho saa mbili na nusu.

ii) Fundi mwenye ustadi mwingi amefika.

I.Andika sentensi hii katika hali ya kutendwa. (Alama 2)

Nzige walivamia shamba lake na kuharibu mimea.

....

....

J.Tunga sentensi kuonyesha tofauti kimaana kati ya maneno haya: (Alama 4)

i)Mahali:..

Powered By: www.manyamfranchise.com

Powered By: www.manyamfranchise.com

Mahari:...

ii)Vuma:...

Fuma:...

K.Pambanua sentensi kwa njia ya mstari: (Alama 3)

Mimi na Fatuma tutanunuliwa nguo mpya Ijumaa.

....

L.Andika upya ukitumia "Amba" (Alama 2)

Cheo anachopewa ni kile anachokitaka.

....

M.Kwa kutungia sentensi,onyesha matumizi ya alama zifuatazo: (Alama 2)

i)Kistari kifupi:...

ii)Mabano:...

N.Andika katika udogo:

Wavulana hao walivamiwa na mbwa wa mzee huyu. (Alama 2)

....

O.Yakinisha kwa umoja: (alama 2)

Nyavu za akina baba hazishiki nguva.

....

P.Andika kinyume. (Alama 2)

Maskini huyu amelaaniwa kwa kuvaa mavazi meusi.

....

3. ISIMUJAMII ***(ALAMA 10)***

a) Taja mambo ***manne*** yanayotawala matumizi ya lugha katika jamii. (Alama 4)

....

....

Powered By: www.manyamfranchise.com

Powered By: www.manyamfranchise.com

....

....

b) Eleza sifa tatu tatu za sajili zifuatazo: (Alama 6)

i. Sajili ya sokoni:

....

....

....

ii. Sajili ya vijana

....

....

....

4.FASIHI ***(ALAMA 10)***

1.i) Fafanua maana ya maigizo. (Alama 2)

....

....

ii)Taja vipera vyovyote ***vitatu*** vya maigizo. (Alama 3)

....

....

....

2. Fafanua dhima (umuhimu) ***tatu*** za mafumbo. (Alama 3)

....

....

....

3.Eleza sifa ***mbili*** za misimu. (Alama 2)

....

....

Powered By: www.manyamfranchise.com